ISSN : 0971-8729

యోజన

సంపుటి : 51 | సంచిక : 06 | అభివృద్ధి మాసపత్రిక | ఏప్రిల్, 2023

స్టార్టప్ ఇండియా

ప్రధాన వ్యాసం

అంకుర పర్యావరణ వ్యవస్థలో యువతకు అవకాశాలు

అనురాగ్ సింగ్ ఠాకూర్

విశిష్ట వ్యాసం

భారత అంకుర పర్యావరణ వ్యవస్థకు పునాది

అనురాగ్ జైన్

ప్రత్యేక వ్యాసం

భారత జి20 అధ్యక్షత కింద ప్రపంచ అంకుర పర్యావరణ వ్యవస్థకు నవోదయం

డా॥ చింతన్ వైష్ణవ్

మమ్మల్ని కలవండి : https://www.facebook.com/pages/Yojana-journal

ISSN : 0971-8729

e-mail: yojanatelugu@gmail.com e-mail: yojana.telugu@nic.in

యోజన

ఏప్రిల్, 2023 సంపుటి : 51 సంచిక : 06

ప్రధాన సంపాదకులు : **మనోజ్ఞా రాణి పాల్**
సీనియర్ సంపాదకులు : **పి. కృష్ణ వందన**
సంపాదకుడు : **మహమ్మద్ సిరాజుద్దీన్**

మా ప్రతినిధులు : అహ్మదాబాద్ : సుమన్ బెన్ ఏ.మచ్చర్; బెంగుళూరు : బి.కె. కిరణ్మయి; చెన్నై : సంజయ్ ఘోష్; గువహాటి : మారూఫ్ ఆలం; హైదరాబాద్ : పి. కృష్ణ వందన; కోల్‌కత : ఖుర్షిద్ మాలిక్; ముంబయి : ఉమేష్ సదాశివరావు ఉజ్గరె ; తిరువనంతపురం : రాయ్ చాకో; జలంధర్ : శ్రీమతి గగన్ దీప్ కౌర్ దేవగన్; భుబనేశ్వర్ : ఇతిశ్రీ సింగ్ రాథోడ్.

జాయింట్ డైరెక్టర్ (ప్రొడక్షన్) : **డి.కె.సి. హృదయనాథ్**
కవర్ డిజైన్ : **బిందు వర్మ**

దేశం ఎదుర్కొంటున్న సామాజిక, ఆర్థిక సమస్యల విస్తృత చర్చకు యోజన ఒక వేదిక. దీనికోసం ప్రభుత్వ విధానాలపై పరిశీలనకు వ్యాసాల రూపంలో వెసులుబాటు కల్పిస్తోంది. యోజన కేవలం ప్రభుత్వ వాణిని వినిపించే బాకా కాదు. ఈ మాస పత్రిక అస్సామీ, బెంగాలీ, ఇంగ్లీష్, గుజరాతీ, హిందీ, కన్నడ, మలయాళం, మరాఠీ, ఒడియా, పంజాబీ, తమిళ్, తెలుగు మరియు ఉర్దూ భాషలలో ప్రచురించబడుతున్నది.

చీఫ్ ఎడిటర్ కార్యాలయం : రూం నెంబర్–660 సూచనాభవన్ సి.జి.ఓ. కాంప్లెక్స్ లోధీ రోడ్ ; న్యూ ఢిల్లీ–110003. ఫోన్. 011–24362971.
ఈ–మైల్ : yojanace@gmail.com;
వెబ్ సైట్ : www.yojana.gov.in; www.publicationsdivision.nic.in;
యోజన ఇంగ్లీష్ రూమ్ నెం 647, సూచనా భవన్, సి.జి.ఓ. కాంప్లెక్స్ లోధీ రోడ్ న్యూఢిల్లీ–110003.

సూచన : ఈ పత్రికలోని వివిధ వ్యాసాలలో వెలువరించిన అభిప్రాయాలు ఆయా వ్యాసకర్తలవే గానీ, ప్రభుత్వానివి కావు. వ్యాసాలలో ఉపయోగించిన ఏ దేశానికి చెందినవైనా జెండాలు, మ్యాపులు కేవలం సూచనప్రాయమేగానీ, అధికార మ్యాపులను ప్రతిఫలించవు. చట్టపరమైన సూచికలు కూడ కావు.
ఈ పత్రికలో వచ్చే ప్రకటనలలోని నిజానిజాలను పాఠకులు ముందుగా నిర్ధారించుకోవలసిందిగా మనవి. వీటిలో ఏ అంశానికీ యోజన బాధ్యత వహించదు.

చందా :

యోజన మాసపత్రిక ఏ భాషదైనా సంవత్సర చందా రూ. 230/– రెండు సంవత్సరాలకు రూ. 430/– మరియు మూడు సంవత్సరాలకు రూ. 610/– విదేశాలకైతే ఇవే చందారేట్లతో పాటు, ఇండియా పోస్టు వారు నిర్ణయించిన ఎయిర్ మెయిల్ ఛార్జీలను చెల్లిస్తే చాలు.

నూతన చందాలు, రెన్యూవల్, ఫిర్యాదులకు

సంప్రదించండి : యోజన (తెలుగు), రూమ్.నెం. 204, సి.జి.ఓ. టవర్స్, కవాడిగూడ, హైదరాబాద్ – 80.

ఫోన్. 040–29550352 లేదా

ఈ–మెయిల్ : yojanatelugu@gmail.com; www.pdjucir@gmail.com

ఆనోభద్రా క్రతవో యన్తు విశ్వత:
(ఉత్తమ భావాలు అన్నివైపుల నుండి రావాలి)

ఈ సంచికలో...

1. అంకుర పర్యావరణ వ్యవస్థలో యువతకు అవకాశాలు 5
– అనురాగ్ సింగ్ ఠాకూర్

2. భారత అంకుర పర్యావరణ వ్యవస్థకు పునాది 10
– అనురాగ్ జైన్

3. భారత జి20 అధ్యక్షత కింద ప్రపంచ అంకుర పర్యావరణ వ్యవస్థకు నవోదయం 13
– డా॥ చింతన్ వైష్ణవ్

4. అగ్రి–స్టార్ట్ అప్స్:సవాళ్లు, అవకాశాలు 17
– డా. జగదీప్ సక్సేనా

5. ఎంఎస్ఎంఇ రంగంలో మహిళల వ్యవస్థాపకత 21
– సమీరా సౌరబ్

6. విజ్ఞాన విపంచి 25
– డా॥ మానస్ కృష్ణకాంత్

7. మహిళా పారిశ్రామిక వేత్తల కోసం “వీహబ్” 31
– దీప్తి రావుల

8. ‘అమృత్ కాల్’లో భారతీయ ఎం.ఎస్.ఎం.ఇలకు అద్భుత అవకాశాలు 33
– ఫైజ్ అస్కరి

9. స్టార్టప్ ఇండియా : చిట్టచివరి వ్యక్తి వరకూ సహాయం 39
– రేబంత్ జుయాల్

10. అంత్యోదయ మరియు ప్రచార, ప్రసారసాధనాలు 43
– ప్రొ. సంజయ్ ద్వివేది

11. ఇన్నోవేషన్, ఇంక్యుబేషన్ మరియు ఎంటర్‌ప్రెన్యూర్‌షిప్‌ను ప్రోత్సహించడానికి ప్రభుత్వ పథకాలు 46
– డా. ఆర్. హఫీజ్ బాషా

12. తెలంగాణం 51

13. మీకు తెలుసా? 52

పేజీల సంఖ్య – 56

Sales Emporia : New Delhi: Soochna Bhawan, CGO Complex, Lodhi Road;New Delhi-110003 (Phone No: 011-24365610). Delhi: Hall No. 196; Old Secretariat; Delhi-110 054(Phone: 01123890205). Navi Mumbai: 201, BWing, 07thFloor, Kendriya Sadan, Belapur-400 614 (Phone: 022-27570686). Kolkatda: 8, Esplanade East-700 069 (Phone: 033- 22486696). Chennai: 'A' Wing, RajajiBhawan, Basant Nagar-600 090 (Phone: 04424917673). Thiruvananthapuram:Press Road; Near Govt.Press-695 001 (Phone: 0471- 2330650). **Hyderabad:Room No. 204, Second Floor, CGO Towers, Kavadiguda-500 080 (Phone:040-27535383).** Bengaluru: First Floor, 'F'Wing, Kendriya Sadan, Koramangala-560 034 (Phone: 080-25537244). Patna: Bihar State Co-operative Building, Asoka Rajpath-800 004 (Phone:0612-2675823). Lucknow: Hall No.1, Second Floor, Kendriya Bhawan, Sector-H, Aligunj-226 024 (Phone: 0522-2325455).Ahmadabad:4-C, Neptune Tower, 4th Floor, Nehru Bridge Corner, Ashram Road,Ahmadabad-380 009, (Phone: 079-26588669). Guwahati; House No. 4, Pension Para Road-781 003 (Phone: 030-2665090).

ఇన్నోవేషన్, ఇంక్యుబేషన్ మరియు ఎంటర్‌ప్రెన్యూర్‌షిప్‌ను ప్రోత్సహించడానికి ప్రభుత్వ పథకాలు

- డా. ఆర్. హఫీజ్ బాషా

అటల్ ఇంక్యుబేషన్ సెంటర్లు మొదట ఉన్నత విద్యాసంస్థలు మరియు పరిశోధనా కేంద్రాలలో ఐదేళ్ల కాలానికి ఒక్కో సెంటర్‌కు పది కోట్ల రూపాయలతో ప్రారంభించబడ్డాయి, ఆ తర్వాత స్టార్టప్‌లను పెంపొందించే ప్రక్రియలో అది స్వయం సిద్ధమై లాభదాయకంగా మారుతుంది. సీడ్-గ్రాంట్, మార్గదర్శకత్వం, నెట్‌వర్కింగ్, పెట్టుబడి సౌకర్యం మరియు కో-వర్కింగ్ స్పేస్ అనేవి సాధారణంగా అన్ని కేంద్రాలలో ప్రాథమిక నిబంధనలు. అటల్ ఇంక్యుబేషన్ సెంటర్‌కు దరఖాస్తు చేసుకోవడానికి పది వేల చదరపు అడుగుల స్థలం ప్రత్యేక ఉపయోగం కోసం సిద్ధంగా ఉండాలి. నీతి-ఆయోగ్ దేశంలోని సేవలందించని మరియు తక్కువ సేవలందించే ప్రాంతాలలో ముఖ్యంగా ద్వితీయ మరియు తృతీయ స్థాయి నగరాల్లో వ్యవస్థాపక స్ఫూర్తిని ప్రోత్సహించడానికి అటల్ కమ్యూనిటీ ఇన్నోవేషన్ సెంటర్‌లను కూడా ప్రవేశపెట్టింది.

నేషనల్ ఇన్స్టిట్యూషన్ ఫర్ ట్రాన్స్‌ఫార్మింగ్ ఇండియా (నీతి-ఆయోగ్) అంటే భారత ప్రణాళికా సంఘం 2015 లో దేశంలోని థింక్ ట్యాంక్‌గా స్థాపించబడింది. దీనికి ప్రధానమంత్రి ఛైర్మన్‌గా వ్యవహరిస్తారు మరియు వివిధ రంగాల నుండి ఎంపిక చేయబడిన సభ్యులు రాష్ట్ర మంత్రి సమానమైన హోదాలో ప్రభుత్వాధినేతకు సలహా ఇస్తారు. దేశంలోని క్లిష్ట సమస్యలను పరిష్కరించడం నీతి-ఆయోగ్ ప్రధాన లక్ష్యం. నేటి యువత ఎదుర్కొంటున్న ముఖ్యమైన సమస్య నిరుద్యోగం మరియు భారీ తొలగింపులు. దీనిపై నీతి-ఆయోగ్ చర్చించి స్వయం ఉపాధి అనే పరిష్కారంతో ముందుకు వచ్చింది. భారత ప్రభుత్వం భారీ పెట్టుబడితో వివిధ స్వయం ఉపాధి పథకాలను తీసుకొచ్చింది. నేడు పదికి పైగా వివిధ కేంద్ర మంత్రిత్వ శాఖలు స్టార్టప్‌ల కోసం పథకాలను అమలుచేస్తున్నాయి. సీడ్ గ్రాంట్లు, పన్ను మినహాయింపులు, సబ్సిడీలు, రీయింబర్స్‌మెంట్‌లు, పెట్టుబడులు మొదలైన ప్రయోజనాలను అందిస్తున్నాయి. దీనికి అదనంగా, సంబంధిత రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలు ఇన్నోవేషన్ మరియు ఎంటర్‌ప్రెన్యూర్‌షిప్‌కు మద్దతు ఇవ్వడానికి మరిన్ని పథకాలను ప్రారంభించాయి.

నీతి-ఆయోగ్ 2016 లో అటల్ ఇన్నోవేషన్ మిషన్‌ను ప్రారంభించింది. కార్పొరేట్ రంగానికి చెందిన వ్యక్తిని మొదటి మిషన్ డైరెక్టర్‌గా ఎన్నుకోవడం ఇదే మొదటిసారి. పాఠశాలల్లో అటల్ టింకరింగ్ ల్యాబ్‌లు మరియు ఉన్నత విద్యా సంస్థలు మరియు పరిశోధనా కేంద్రాలలో అటల్ ఇంక్యుబేషన్ సెంటర్‌లు ఏర్పాటు చేశారు. అటల్ టింకరింగ్ ల్యాబ్‌లు మొదలైన అన్ని అభివృద్ధి చెందుతున్న సాంకేతికతలతో కూడిన ప్రయోగశాలలు, సెకండరీ పాఠశాలల్లో ఆసక్తిగల పిల్లలు ఆ శిక్షణ పొందుతున్నారు, వారు పెద్దయ్యాక ఖచ్చితంగా ఆవిష్కరణ వైపు ఏదైనా చేస్తారు. వారికి మార్గనిర్దేశం చేసేందుకు పరిశ్రమ నిపుణులను మెంటర్-ఆఫ్-ఛేంజ్‌గా నియమించారు, వారిలో కొందరు తమకు కేటాయించిన పాఠశాలల్లో చురుకుగా పాల్గొనడం ద్వారా ప్రాంతీయ మార్గదర్శకులుగా మారారు. దేశవ్యాప్తంగా పది వేల కంటే ఎక్కువ అటల్ టింకరింగ్ ల్యాబ్‌లు ఏర్పాటు చేయబడుతున్నాయి. రష్యా, సింగపూర్, ఇజ్రాయెల్ మొదలైన అనేక దేశాలకు ప్రధానితో కలిసి ప్రయాణించే అవకాశం కూడా వారికి లభించింది. ఆ దేశాల విద్యార్థులు కూడా భారతదేశాన్ని సందర్శించారు. భారతీయ విద్యార్థులతో కలిసి ఆవిష్కరణ కార్యక్రమాలలో పాల్గొన్నారు.

మరోవైపు అటల్ ఇంక్యుబేషన్ సెంటర్లు మొదట ఉన్నత విద్యాసంస్థలు మరియు పరిశోధనా కేంద్రాలలో ఐదేళ్ల కాలానికి ఒక్కో సెంటర్‌కు పది కోట్ల రూపాయలతో ప్రారంభించబడ్డాయి. స్టార్టప్‌లను పెంపొందించే ప్రక్రియలో అది స్వయం సిద్ధమై లాభదాయకంగా మారుతుంది. సీడ్-గ్రాంట్, మార్గదర్శకత్వం, నెట్‌వర్కింగ్, పెట్టుబడి

రచయిత : చీఫ్ ఎగ్జిక్యూటివ్ ఆఫీసర్, ఉస్మానియా టెక్నాలజీ బిజినెస్ ఇంక్యుబేటర్, ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయం, హైదరాబాద్
ఈ-మెయిల్ : drhafeezbasha@gmail.com

సౌకర్యం మరియు కో-వర్కింగ్ స్పేస్ అనేవి సాధారణంగా అన్ని కేంద్రాలలో ప్రాథమిక నిబంధనలు. అటల్ ఇంక్యుబేషన్ సెంటర్‌కు దరఖాస్తు చేసుకోవడానికి పది వేల చదరపు అడుగుల స్థలం ప్రత్యేక ఉపయోగం కోసం సిద్ధంగా ఉండాలి. నీతి-ఆయోగ్ ద్వితీయ మరియు తృతీయస్థాయి నగరాల్లో వ్యవస్థాపక స్ఫూర్తిని ప్రోత్సహించడానికి అటల్ కమ్యూనిటీ ఇన్నోవేషన్ సెంటర్‌లను కూడా ప్రారంభించింది. అటల్ న్యూ ఇండియా ఛాలెంజ్, అటల్ రీసెర్చ్ అండ్ ఇన్నోవేషన్ ఫర్ స్మాల్ ఎంటర్‌ప్రైజెస్ మొదలైనవి అటల్ ఇన్నోవేషన్ మిషన్ కింద నీతి-ఆయోగ్ చేపట్టిన కొన్ని ఇతర కార్యక్రమాలు.

విద్యా మంత్రిత్వ శాఖ 2019లో నేషనల్ ఇన్నోవేషన్ మరియు స్టార్టప్ పాలసీని మరియు 2020లో నేషనల్ ఎడ్యుకేషన్ పాలసీని ప్రవేశపెట్టింది. ఇది విద్యార్థులు మరియు అధ్యాపకులలో స్టార్టప్ స్ఫూర్తిని ప్రోత్సహిస్తుంది. అన్ని ఉన్నత విద్యాసంస్థలు తమ క్యాంపస్‌లలో బిజినెస్ ఇంక్యుబేటర్లను ఏర్పాటు చేసుకోవడాన్ని ఇది తప్పనిసరి చేసింది. నేషనల్ అసెస్‌మెంట్ అండ్ అక్రిడిటేషన్ కౌన్సిల్ (NAAC) మరియు నేషనల్ బోర్డ్ ఆఫ్ అక్రిడిటేషన్ (NBA) వంటి గుర్తింపు ఏజెన్సీలు అలాగే నేషనల్ ఇన్‌స్టిట్యూట్ ర్యాంకింగ్ ఫ్రేమ్‌వర్క్ (NIRF) మరియు ఇన్నోవేషన్ అఛీవ్‌మెంట్స్‌పై అటల్ ర్యాంకింగ్ ఇన్స్టిట్యూషన్స్ (ARIIA) వంటి ర్యాంకింగ్ ఏజెన్సీలు కూడా కేంద్రాలను ప్రారంభించాయి. ఇంక్యుబేషన్ సెంటర్ కలిగి ఉంటే కాలేజీలు ఎక్కువ పాయింట్లు పొందే ప్రక్రియను సమీక్షించింది. ఇన్నోవేషన్ సెల్ 2018లో ప్రారంభించబడింది, ఇది ఉన్నత విద్యా సంస్థల్లో ఇన్నోవేషన్ మరియు స్టార్ట్-అప్ ఎకోసిస్టమ్ సంస్కృతిని ప్రోత్సహించడానికి ఇన్స్టిట్యూట్ ఇన్నోవేషన్ కౌన్సిల్ (IIC)ని ప్రారంభించింది. ఇన్నోవేషన్ అంబాసిడర్ ప్రోగ్రామ్, ఇంపాక్ట్ లెక్చర్ సెషన్స్, ఇన్నోవేషన్ కాంటెస్ట్, మెంటార్-మెంటీ ప్రోగ్రామ్ మరియు యుక్తి నేషనల్ ఇన్నోవేషన్ రిపోజిటరీ వంటి కొన్ని ప్రధాన కార్యక్రమాలు. ఆల్ ఇండియా కౌన్సిల్ ఫర్ టెక్నికల్ ఎడ్యుకేషన్ (AICTE) సహకారంతో ఇన్నోవేషన్ సెల్ ద్వారా 2018 నుండి ప్రతి సంవత్సరం నిర్వహించబడుతున్న స్మార్ట్ ఇండియా హ్యాకథాన్ ప్రపంచంలోనే అతిపెద్ద ఈవెంట్‌గా మారింది.

ఐడియా డెవలప్‌మెంట్, ఇవాల్యుయేషన్ అప్లికేషన్ (AICTE-IDEA) ల్యాబ్‌లు విద్యార్థులను సైన్స్, టెక్నాలజీ, ఇంజినీరింగ్ మరియు మ్యాథమెటిక్స్ (STEM) ప్రాథమిక అంశాలను ప్రయోగాత్మక అనుభవం కోసం వర్తింపజేయడానికి ప్రోత్సహించడం కోసం దేశవ్యాప్తంగా ప్రారంభించబడుతున్నాయి. ఏఐసీటీఈ ప్రతి ఐడియా ల్యాబ్‌కు నూట పది లక్షల రూపాయల వరకు ఆర్థిక సహాయం అందించింది, అయితే పాల్గొనే సంస్థల నుండి సమాన సహకారంతో. అభిరుచులు, సృజనాత్మకత మరియు నైతికతలను ప్రోత్సహించడానికి AICTE-SPICES పథకం ద్వారా సంస్థలకు గరిష్టంగా ఒక లక్ష రూపాయల నిధులతో మద్దతు ఇవ్వడానికి ప్రవేశపెట్టబడింది. ఇరవై లక్షల రూపాయల నిధులతో సపోర్ట్ చేసే స్టార్టప్‌ల వైపు ఆర్థికంగా వెనుకబడిన విద్యార్థులను ప్రోత్సహించడానికి షెడ్యూల్డ్ కులాలు మరియు షెడ్యూల్డ్ తెగల విద్యార్థుల కోసం SAMRIDHI పథకం ప్రవేశపెట్టబడింది. **ఉస్మానియా యూనివర్శిటీతో సహా కొన్ని ప్రభుత్వ రాష్ట్ర విశ్వవిద్యాలయాలు రాష్ట్రీయ ఉచ్చతర్ శిక్షా అభియాన్** (RUSA) **పథకం అంటే జాతీయ ఉన్నత విద్యా మిషన్ నుండి ఇంక్యుబేషన్ కేంద్రాలను ఏర్పాటు చేశాయి.**

మహాత్మా గాంధీ నేషనల్ కౌన్సిల్ ఆఫ్ రూరల్ ఎడ్యుకేషన్ (MGNCRE) నేషనల్ రూరల్ ఎంటర్‌ప్రెన్యూర్‌షిప్ మిషన్ కింద సంస్థాగత స్థాయి రూరల్ ఎంటర్‌ప్రెన్యూర్‌షిప్ డెవలప్‌మెంట్ సెల్‌లను (REDC) ప్రారంభించింది. భారతదేశంలోని ఉన్నత విద్యా సంస్థల్లో వేస్ట్ మేనేజ్‌మెంట్ మరియు సోషల్ ఎంటర్‌ప్రెన్యూర్‌షిప్‌లో MBA పాఠ్యాంశాలు ప్రవేశ పెట్టారు. తెలంగాణ రాష్ట్ర ప్రభుత్వం 2018లో తెలంగాణ స్టేట్ ఇన్నోవేషన్ సెల్ (TSIC)ని స్థాపించి 'ఇంటింటా ఇన్నోవేటర్' కార్యక్రమాన్ని ప్రవేశపెట్టింది. TSIC గ్రామీణ ఆవిష్కర్తలకు నిధులు, మార్గదర్శకత్వం మరియు ఇంక్యుబేషన్ మద్దతును అందించడానికి వారి నుండి వినూత్న ప్రాజెక్ట్‌లు మరియు ఆలోచనలను గుర్తిస్తుంది, ఎంపిక చేస్తుంది. తెలంగాణ స్టేట్ ఇన్నోవేషన్ రూరల్ ఇనిషియేటివ్ (TSIRI) ప్రత్యేకంగా శిక్షణ, మార్గదర్శకత్వం, ఆర్థిక సహాయం, ఇంక్యుబేషన్ మరియు మార్కెట్ కేంద్రాన్ని అందించడానికి ప్రారంభించబడింది.

దీనికి ముందు తెలంగాణ ప్రభుత్వం ఇంటర్నేషనల్ ఇన్‌స్టిట్యూట్ ఆఫ్ ఇన్ఫర్మేషన్ టెక్నాలజీ (IIIT), ఇండియన్ స్కూల్ ఆఫ్ బిజినెస్ (ISB) మరియు నేషనల్ అకాడమీ ఆఫ్ లీగల్ స్టడీస్ అండ్ రీసెర్చ్ (NALSAR) భాగస్వామ్యంతో 2015లో టి-హబ్‌ని ఏర్పాటు చేసింది. నేడు టిహబ్ ప్రపంచంలోనే అతిపెద్ద ఇన్నోవేషన్ హబ్‌గా ఎదిగింది. తర్వాత 2018లో మహిళా పారిశ్రామికవేత్తలకు సమగ్ర పర్యావరణ వ్యవస్థను అందించడానికి మహిళా ఎంట్రప్రెన్యూర్‌షిప్ హబ్ (WE-Hub)ని స్థాపించింది. రీసెర్చ్ అండ్ ఇన్నోవేషన్ సర్కిల్ ఆఫ్ హైదరాబాద్ (RICH) కూడా హెల్త్‌కేర్, లైఫ్ సైన్సెస్ మరియు వ్యవసాయంలో ఇన్నోవేషన్ మరియు పరిశోధనలను ప్రోత్సహించడం కోసం 2018లో

ప్రారంభించారు. యువతకు సామాజిక ఆవిష్కరణ కేంద్రంగా ఐక్యరాజ్యసమితి అంతర్జాతీయ బాలల అత్యవసర నిధి సంస్థ (UNICEF) సహకారంతో 2019లో Y-Hubని కూడా ఏర్పాటు చేసింది.

దేశంలోని గ్రామీణ ప్రాంతాల్లో స్టార్టప్‌లను ప్రోత్సహించడం కోసం కేంద్ర గ్రామీణాభివృద్ధి మంత్రిత్వ శాఖ దీనదయాళ్ అంత్యోదయ యోజన - జాతీయ గ్రామీణ జీవనోపాధి మిషన్ (DAY-NLRM) యొక్క ఉప పథకంగా స్టార్టప్ విలేజ్ ఎంటర్‌ప్రెన్యూర్‌షిప్ ప్రోగ్రామ్ (SVEP)ని ప్రారంభించింది. నేషనల్ ఇన్‌స్టిట్యూట్ ఆఫ్ రూరల్ డెవలప్‌మెంట్ & పంచాయత్ రాజ్ (NIRD & PR) సూక్ష్మ-సంస్థలను ప్రోత్సహించడానికి ఎంటర్‌ప్రెన్యూర్‌షిప్ డెవలప్‌మెంట్ మరియు ఫైనాన్షియల్ ఇన్‌క్లూజన్ కోసం కేంద్రాన్ని స్థాపించింది. నేషనల్ బ్యాంక్ ఫర్ అగ్రికల్చర్ అండ్ రూరల్ డెవలప్‌మెంట్ (NABARD) అగ్రిటెక్, ఫిన్‌టెక్, ఫుడ్ అండ్ రూరల్ డెవలప్‌మెంట్‌తో సహా వ్యవసాయంలో పెద్ద సమస్యలను పరిష్కరిస్తున్న స్టార్టప్‌ల కోసం ప్రత్యేకమైన ఈక్విటీ ఫండ్‌గా నాబ్‌వెంచర్స్ లిమిటెడ్‌ను ఏర్పాటు చేసింది. ఇది ప్రధానంగా వ్యవసాయం, ఆహారం, గ్రామీణ వ్యాపారాలు, అగ్రి మరియు గ్రామీణ ఆర్థిక సేవలను ప్రారంభ నుండి మధ్య దశ స్టార్టప్‌లు మరియు సూక్ష్మ, చిన్న మరియు మధ్య తరహా పరిశ్రమలు (MSMEలు)లో పెట్టుబడి పెడుతుంది.

కేంద్ర మైక్రో, స్మాల్ అండ్ మీడియం ఎంటర్‌ప్రైజెస్ మంత్రిత్వ శాఖ MSMEల ఏర్పాటుకు అవసరమైన పారిశ్రామిక మరియు వ్యాపార కార్యకలాపాలకు సంబంధించిన వివిధ అంశాలపై యువతకు అవగాహన కల్పించడం ద్వారా వారి ప్రతిభను పెంపొందించడానికి వ్యవస్థాపకత మరియు నైపుణ్యాభివృద్ధి కార్యక్రమం (ESDP)ని ప్రారంభించింది. ESDP పథకం కింద నిర్వహించబడే కొన్ని కార్యకలాపాలలో రెండు రోజుల పారిశ్రామిక శిక్షణ, రెండు వారాల స్టార్టప్ అవగాహన కార్యక్రమం, ఆరు వారాల ఎంటర్‌ప్రెన్యూర్‌షిప్-కమ్-స్కిల్ డెవలప్‌మెంట్ ప్రోగ్రామ్ మరియు ఒక వారం మేనేజ్‌మెంట్ డెవలప్‌మెంట్ ప్రోగ్రామ్ ఉన్నాయి, ఇవి సాంకేతిక కేంద్రాలు మరియు MSME డెవలప్‌మెంట్ సంస్థలు వంటి అమలు చేసే ఏజెన్సీల ద్వారా నిర్వహిస్తారు. అసిస్టెన్స్ టు ది ట్రైనింగ్ ఇన్స్టిట్యూషన్స్ (ATI) పథకం సహాయం MSME మంత్రిత్వ శాఖ క్రింద పనిచేస్తున్న నేషనల్ ఇన్‌స్టిట్యూట్ ఆఫ్ మైక్రో, స్మాల్ అండ్ మీడియం ఎంటర్‌ప్రైజెస్ (NI-MSME), నేషనల్ స్మాల్ ఇండస్ట్రీస్ కార్పొరేషన్ (NSIC), ఎంటర్‌ప్రెన్యూర్‌షిప్ డెవలప్‌మెంట్ ఇన్‌స్టిట్యూట్‌లు (EDIలు) మొదలైన వాటికి మద్దతు ఇస్తుంది.

నేషనల్ షెడ్యూల్డ్ క్యాస్ట్ అండ్ షెడ్యూల్డ్ ట్రైబ్ హబ్ (NSSH) అనేది 2016లో స్థాపించబడిన షెడ్యూల్డ్ కులాలు మరియు షెడ్యూల్డ్ తెగల వ్యవస్థాపకులకు సహాయక పర్యావరణ వ్యవస్థను అభివృద్ధి చేయడం లక్ష్యంగా భారత ప్రభుత్వం చేపట్టిన చొరవ దీని కోసం రూపొందించబడిన ప్రత్యేక సెల్ ద్వారా NSIC మద్దతుతో నిర్వహించబడుతుంది. మహిళా పారిశ్రామికవేత్తలకు MSME యొక్క ఆర్థిక పథకాలు, విధానాలు మరియు కార్యక్రమాలకు సంబంధించిన సమాచారాన్ని అందించడానికి 2018లో ఉద్యమ సఖి పథకం ప్రవేశపెట్టబడింది. అలాగే, స్టార్టప్‌లు మరియు కాబోయే పారిశ్రామికవేత్తల ప్రాథమిక అవసరాలను తీర్చడానికి ఉద్యమ్ సాథి పథకం చేపట్టారు.

MSME ఐడియా హ్యాకథాన్ మార్చి మరియు నవంబర్ 2022లో వరుసగా వ్యవసాయం, ఆరోగ్యం, శక్తి, సమాచార సాంకేతికత మరియు సేవలు వంటి అంశాలతో నిర్వహించబడింది. ఇది వ్యవసాయ-పరిశ్రమలో ఆవిష్కరణల కోసం స్టార్టప్‌లను ప్రోత్సహించడానికి ఇన్నోవేషన్, రురల్ ఇండస్ట్రీస్ అండ్ ఎంట్రెప్రేంయూర్షిప్ (ASPIRE) ప్రమోషన్ కోసం ఒక పథకాన్ని కూడా ప్రారంభించింది. ఈ పథకంలోని భాగాలు లైవ్లీహుడ్ బిజినెస్ ఇంక్యుబేటర్ (LBI) మరియు టెక్నాలజీ బిజినెస్ ఇంక్యుబేటర్ (TBI) స్వయం ఉపాధిని ప్రోత్సహించడానికి, కాబోయే & ప్రాక్టీస్ చేసే వ్యవస్థాపకులకు మరియు మైక్రో ఎంటర్‌ప్రైజెస్ స్థాపనలో స్వయం-సహాయ సమూహాలకు మద్దతు ఇస్తుంది.

కేంద్ర నైపుణ్యాభివృద్ధి మరియు వ్యవస్థాపకత మంత్రిత్వ శాఖ 2019లో ప్రధాన్ మంత్రి యువ ఉద్యమిత వికాస్ అభియాన్ యోజనను ప్రారంభించింది. ఇండియన్ ఇన్‌స్టిట్యూట్ ఆఫ్ ఎంటర్‌ప్రెన్యూర్‌షిప్ (IIE) గౌహతిలో ఉన్న నైపుణ్యాభివృద్ధి మరియు వ్యవస్థాపకత మంత్రిత్వ శాఖ ఆధ్వర్యంలోని స్వయంప్రతిపత్త సంస్థ, వ్యవస్థాపకత అభివృద్ధిపై ప్రత్యేక దృష్టి సారించి చిన్న మరియు సూక్ష్మ సంస్థల (SME)లో శిక్షణ, పరిశోధన మరియు కన్సల్టెన్సీ కార్యకలాపాలను అందిస్తుంది. IIE యొక్క కొన్ని కార్యక్రమాలలో ఎంట్రప్రెన్యూర్‌షిప్ డెవలప్‌మెంట్ ప్రోగ్రామ్, స్టార్టప్‌ల్యాబ్‌లు, ఈశాన్య ప్రాంత ఎంట్రప్రెన్యూర్‌షిప్ మరియు స్టార్టప్ సమ్మిట్ (NERES) మొదలైనవి ఉన్నాయి.

డిపార్ట్‌మెంట్ ఆఫ్ సైన్స్ అండ్ టెక్నాలజీ (DST) ఆధ్వర్యంలో నేషనల్ సైన్స్ అండ్ టెక్నాలజీ ఎంటర్‌ప్రెన్యూర్‌షిప్ డెవలప్‌మెంట్ బోర్డ్ (NSTEDB) ద్వారా ఇంజనీరింగ్ కళాశాలలు మరియు బిజినెస్ స్కూల్‌ల వంటి సాంకేతిక సంస్థలకు భారత ప్రభుత్వం సైన్స్

అండ్ టెక్నాలజీ మంత్రిత్వ శాఖ సంస్థాగత నిధులను అందిస్తోంది. నేషనల్ ఇనిషియేటివ్ ఫర్ డెవలపింగ్ & హార్నెసింగ్ ఇన్నోవేషన్స్ (NIDHI), టెక్నాలజీ బిజినెస్ ఇంక్యుబేటర్ (TBI), న్యూజెన్ ఇన్నోవేషన్ అండ్ ఎంటర్‌ప్రెన్యూర్‌షిప్ డెవలప్‌మెంట్ సెంటర్ (న్యూజెన్ IEDC), ఇన్నోవేషన్ - సైన్స్ & టెక్నాలజీ ఆధారిత ఎంటర్‌ప్రెన్యూర్‌షిప్ డెవలప్‌మెంట్ (I-STED), మొదలైనవి కొన్ని పథకాలు. DST నేషనల్ ఇంప్లిమెంటింగ్ అండ్ మానిటరింగ్ ఏజెన్సీ ఫర్ ట్రైనింగ్ (NIMAT)ని కూడా ప్రారంభించింది. దీని కింద ఎంటర్‌ప్రెన్యూర్‌షిప్ అవేర్‌నెస్ క్యాంప్‌లు (EACలు), ఎంటర్‌ప్రెన్యూర్‌షిప్ డెవలప్‌మెంట్ ప్రోగ్రామ్‌లు (EDPలు), మహిళల కోసం స్టార్టప్ వ్యవస్థాపకత అభివృద్ధి కార్యక్రమాలు (WEDPs), టెక్నాలజీ ఆధారిత ఎంటర్‌ప్రెన్యూర్‌షిప్ డెవలప్‌మెంట్ ప్రోగ్రామ్‌లు (T-EDPs), విద్యా సంస్థల ప్రయోజనాల కోసం అభివృద్ధి కార్యక్రమాలు (ఎఫ్‌డిపిలు) మొదలైనవి ప్రారంభించారు.

డిపార్ట్‌మెంట్ ఆఫ్ బయోటెక్నాలజీ (DBT) బయోటెక్నాలజీ ఇండస్ట్రీ రీసెర్చ్ అసిస్టెన్స్ కౌన్సిల్ (BIRAC)కి బాధ్యతను అప్పగించింది, దీని కింద ఇన్ఫర్మేషన్ టెక్నాలజీ (IT)లో స్టార్ట్-అప్‌ల కంటే భిన్నమైన బయో-ఇంక్యుబేటర్‌లతో వర్ధమాన పారిశ్రామికవేత్తలకు మద్దతు ఇవ్వడానికి బయోనెస్ట్ పథకం వంటి అనేక కార్యక్రమాలు.

డిపార్ట్‌మెంట్ ఆఫ్ సైంటిఫిక్ అండ్ ఇండస్ట్రియల్ రీసెర్చ్ (DSIR) వ్యక్తులు, స్టార్టప్‌లు మరియు MSMEలలో (PRISM) ఇన్నోవేషన్‌లను ప్రోత్సహించే పథకాన్ని ప్రారంభించింది. దీని ప్రూఫ్ ఆఫ్ కాన్సెప్ట్ / ప్రోటోటైప్ / మోడల్స్ కోసం రెండు లక్షల రూపాయల మద్దతు; వర్కింగ్ మోడల్, ప్రాసెస్ నాలెడ్-హౌ, టెస్టింగ్ మరియు ట్రయల్, పేటెంట్, టెక్నాలజీ బదిలీ మొదలైన వాటి తయారీకి ఇరవై లక్షల రూపాయలు; సాంకేతికత ఆధారిత ఆవిష్కరణలను స్కేలింగ్ చేయడానికి మరియు ఎంటర్‌ప్రైజ్ సృష్టికి మార్కెట్ చేయదగిన ఉత్పత్తి / ప్రక్రియను అభివృద్ధి చేయడానికి యాభై లక్షల రూపాయలుబీ MSME క్లస్టర్‌లకు సహాయపడే లక్ష్యంతో సాంకేతిక పరిష్కారాలను అభివృద్ధి చేయడానికి యాభై లక్షల రూపాయలు. టెక్నోప్రెన్యూర్ ప్రమోషన్ ప్రోగ్రామ్ (TePP) ఫేజ్-1తో మైక్రో టెక్నోప్రెన్యూర్‌షిప్ సపోర్ట్ (TS)తో ప్రారంభించబడింది, ఇది గరిష్టంగా డెబ్బై ఐదు వేల రూపాయల మద్దతుతో ఆలోచనలను ప్రదర్శించదగిన నమూనాలుగా మార్చడంలో సహాయపడుతుంది; ఫేజ్-2 TePP ప్రాజెక్ట్ ఫండ్ (TPF) గరిష్టంగా పదిహేను లక్షల రూపాయల మద్దతుతో అసలు ఆలోచనను వర్కింగ్ ప్రోటోటైప్ ప్రక్రియగా మార్చడానికి; ఫేజ్-2 గరిష్టంగా నలభై ఐదు లక్షల రూపాయల మద్దతుతో TePP (S3T) కోసం అతుకులు లేని స్కేల్-అప్ మద్దతు; ఫేజ్-2 సప్లిమెంటరీ TePP ఫండ్ (STF) ఫేజ్-1లో మద్దతిచ్చే ఆవిష్కరణల బదిలీ సామర్థ్యాన్ని మెరుగుపరచడం కోసం ఈ కేటగిరీ కింద గరిష్టంగా ఏడు లక్షల యాభై వేల రూపాయల మద్దతు ఉంటుంది.

కేంద్ర ఎలక్ట్రానిక్స్ మరియు ఇన్ఫర్మేషన్ టెక్నాలజీ మంత్రిత్వ శాఖ MEITY స్టార్టప్ హబ్' (MSH) ను జాతీయ సమన్వయం, సులభతరం మరియు పర్యవేక్షణ కేంద్రంగా పని చేయడానికి ప్రారంభించింది, ఇది అన్ని ఇంక్యుబేషన్ సెంటర్లు, స్టార్ట్-అప్‌లు మరియు ఇన్నోవేషన్ సంబంధిత కార్యకలాపాలను ఏకీకృతం చేస్తుంది. ప్రధానంగా ఇంటర్నెట్ ఆఫ్ థింగ్స్ (IoT), ఆర్టిఫిషియల్ ఇంటెలిజెన్స్, బ్లాక్‌చెయిన్, రోబోటిక్‌చెయిన్, మొదలైన అభివృద్ధి చెందుతున్న సాంకేతికతలను ఉపయోగించడంలో నిమగ్నమై ఉన్న ICT స్టార్ట్-అప్‌లకు మద్దతు ఇవ్వడంలో నిమగ్నమై ఉన్న ఇంక్యుబేటర్‌లకు ఆర్థిక మరియు సాంకేతిక మద్దతు ద్వారా టెక్నాలజీ ఎంటర్‌ప్రెన్యూర్‌షిప్‌ను ప్రోత్సహించడానికి TIDE 2.0 మే 2019లో ప్రారంభించబడింది.

నెక్స్ట్ జనరేషన్ ఇంక్యుబేషన్ స్కీమ్ (NGIS)ని MEITY ద్వారా సాఫ్ట్‌వేర్ టెక్నాలజీ పార్క్స్ ఆఫ్ ఇండియా (STPIs) అమలు కోసం అప్పగించారు. ఇది దాదాపు మూడు వందల మంది స్టార్టప్‌లు మరియు IT/ITES రంగంలో వ్యవస్థాపకులకు మద్దతు ఇస్తుంది. ఎలెక్ట్రోప్రెన్యూర్ పార్క్ ఇంద్రప్రస్థ ఇన్స్టిట్యూట్ ఆఫ్ ఇన్ఫర్మేషన్ టెక్నాలజీ, ఢిల్లీ (IIITD)లో ప్రాథమికంగా ఇంక్యుబేషన్ మరియు బిల్డింగ్ ఎకోసిస్టమ్‌ను పారిశ్రామికవేత్తలకు సహాయం చేయడానికి స్థాపించబడింది.

కేంద్ర కమ్యూనికేషన్ల మంత్రిత్వ శాఖ 2021లో తన డిపార్ట్‌మెంట్ ఆఫ్ టెలికమ్యూనికేషన్స్ (DoT) కింద డిజిటల్ కమ్యూనికేషన్ ఇన్నోవేషన్ స్క్వేర్ (DCIS)ని ప్రవేశపెట్టింది. టెలికాం సెంటర్స్ ఆఫ్ ఎక్సలెన్స్ (TCOE) ఇండియా పబ్లిక్ ప్రైవేట్ పార్టనర్‌షిప్ (PPP) మోడ్‌లో సెటప్ చేయబడింది, దీని కింద టెలికాం ఎంటర్‌ప్రెన్యూర్‌షిప్ (TEN) స్క్వేర్ ఢిల్లీలోని సెంటర్ ఫర్ డెవలప్‌మెంట్ ఆఫ్ టెలిమాటిక్స్ (C-DOT)లో ప్రారంభించబడింది. 2022లో IoT, M2M, AI/ML, మరియు 5G వంటి టెలికాం యొక్క వివిధ డొమైన్‌లలో దేశీయ ఆవిష్కరణలు మరియు వ్యవస్థాపకతను ప్రోత్సహించడానికి ఎంటర్‌ప్రెన్యూర్‌షిప్ సెల్ మరియు సెంటర్ ఆఫ్ ఇన్నోవేషన్ (COI) కూడా స్థాపించబడింది.

రాష్ట్రీయ కృషి వికాస్ యోజన (RKVY)

కింద కేంద్ర వ్యవసాయం మరియు రైతు సంక్షేమ మంత్రిత్వ శాఖ ఇన్నోవేషన్ మరియు అగ్రి-ఎంట్రప్రెన్యూర్‌షిప్ డెవలప్‌మెంట్ ప్రోగ్రామ్‌ను ప్రారంభించింది. డిపార్ట్‌మెంట్ ఆఫ్ అగ్రికల్చర్ అండ్ ఫార్మర్స్ వెల్ఫేర్ (DA&FW) ఐదు నాలెడ్జ్ పార్కులను సెంటర్ ఆఫ్ ఎక్సలెన్స్‌గా ఎంపిక చేసింది. RKVY-RAFTAAR పథకం కింద స్టార్ట్-అప్ అగ్రి-బిజినెస్ ఇంక్యుబేషన్ ప్రోగ్రామ్ (SAIP) అంటే వ్యవసాయం మరియు అనుబంధ రంగాల పునరుజ్జీవనం కోసం కనీస ఆచరణీయ ఉత్పత్తిని కలిగి ఉన్న స్టార్టప్‌లకు గరిష్టంగా ఇరవై ఐదు లక్షల రూపాయలతో ఆర్థిక సహాయ కార్యక్రమంతో ప్రారంభించబడింది. అగ్రిప్రెన్యూర్ ఓరియంటేషన్ ప్రోగ్రామ్ (AOP)లో పాల్గొనేవారు వ్యవసాయం & అనుబంధ రంగాల్లోని ఇతర స్టార్టప్‌లతో ఇంటర్న్‌షిప్‌పై రెండు నెలల పాటు శిక్షణ పొందిన తర్వాత ఐదు లక్షల రూపాయల వరకు గ్రాంట్-ఇన్-ఎయిడ్ స్వీకరించడానికి అర్హులు.

ఇండియన్ కౌన్సిల్ ఆఫ్ అగ్రికల్చరల్ రీసెర్చ్ (ICAR) అసోసియేషన్ ఫర్ ఇన్నోవేషన్ డెవలప్‌మెంట్ ఆఫ్ అగ్రికల్చర్ (a-IDEA) రూపంలో NAARM వంటి సంస్థలలో అగ్రి-బిజినెస్ ఇంక్యుబేషన్ (ABIs) కేంద్రాలను ఏర్పాటు చేసింది. ఇండియన్ ఇన్‌స్టిట్యూట్ ఆఫ్ మిల్లెట్స్ రీసెర్చ్ న్యూట్రిహబ్‌ను, న్యూట్రి-సెరియల్స్ ఎంటర్‌ప్రెన్యూర్‌షిప్ మరియు స్టార్టప్ ట్రైనింగ్ ప్రోగ్రామ్ (నెస్ట్) ప్రారంభించింది, ఇక్కడ ఎంపిక చేసిన ప్రతి స్టార్టప్‌కు ఐదు లక్షల రూపాయల సీడ్ స్టేజ్ ఫండింగ్ అందించబడుతుంది. గ్రోయింగ్ అండ్ రివార్డింగ్ అగ్రిప్రెన్యూర్‌షిప్ ఇన్ న్యూట్రిసిరియల్స్ ప్రోగ్రామ్ (N-GRAIN) కింద ఎంపిక చేసిన ఇంక్యుబేటీలకు ఇరవై ఐదు లక్షల రూపాయల సీడ్ దశ డబ్బు అందించబడుతుంది. అదనంగా, నెస్టింగ్ ఇంక్యుబేషన్ మరియు ఎంటర్‌ప్రెన్యూర్‌షిప్‌లో అగ్రి-ఇన్నోవేషన్స్ ఇన్ న్యూట్రి-సీరియల్స్ (NIELAN) టెక్నాలజీ బిజినెస్ ఇంక్యుబేటర్ ICAR-IIMRలో స్థాపించబడింది. మాంసంపై జాతీయ పరిశోధనా కేంద్రం NRCM-ABIని ప్రారంభించింది.

ఆగ్రో-మెరైన్ ప్రాసెసింగ్ మరియు క్లస్టర్ల అభివృద్ధి కోసం కేంద్ర ఫుడ్ ప్రాసెసింగ్ పరిశ్రమల మంత్రిత్వ శాఖ ప్రధాన్ మంత్రి కిసాన్ సంపద యోజన (PMKSY)ని అమలు చేస్తోంది. నేషనల్ ఇన్‌స్టిట్యూట్ ఆఫ్ ఫుడ్ టెక్నాలజీ, ఎంటర్‌ప్రెన్యూర్‌షిప్ & మేనేజ్‌మెంట్, తంజావూరు (NIFTEM-T) ఫుడ్ ప్రాసెసింగ్ ఇంక్యుబేషన్ మోడల్‌గా సేల్స్ అవుట్‌లెట్‌తో కూడిన హైటెక్ స్టేట్ ఆఫ్ ది ఆర్ట్ ఫుడ్ ప్రాసెసింగ్ బిజినెస్ ఇంక్యుబేషన్-కమ్-ట్రైనింగ్ సెంటర్‌ను ఏర్పాటు చేసింది.

కేంద్ర రక్షణ మంత్రిత్వ శాఖ 2018లో ఇన్నోవేషన్స్ ఫర్ డిఫెన్స్ ఎక్సలెన్స్ (iDEX)ని ప్రవేశపెట్టింది. ఇది రక్షణ మంత్రిత్వ శాఖ యొక్క లాభాపేక్ష లేని చొరవ అయిన డిఫెన్స్ ఇన్నోవేషన్ ఆర్గనైజేషన్ (DIO) ద్వారా అమలు చేయబడుతుంది. అలాగే, డిఫెన్స్ రీసెర్చ్ అండ్ డెవలప్‌మెంట్ ఆర్గనైజేషన్ (DRDO) 2020లో DRDO డేర్ టు డ్రీమ్ ఇన్నోవేషన్ కాంటెస్ట్‌ను ప్రారంభించింది, ఇది స్టార్టప్‌లు, విద్యార్థులు మరియు వ్యక్తులకు అందుబాటులో ఉంటుంది. ఈ రెండు పథకాలు రక్షణ రంగంలో ఆవిష్కరణలు మరియు స్టార్చప్‌లను తోడ్పడుతుంది. ప్రోత్సహించడానికి రక్షణ రంగంలో ప్రభుత్వ-ప్రైవేట్ భాగస్వామ్యాన్ని ప్రోత్సహించడానికి 2016లో టెక్నాలజీ డెవలప్‌మెంట్ ఫండ్ (TDF) ప్రారంభించబడింది. TDF రక్షణ సాంకేతికతలను అభివృద్ధి చేయడానికి భారతీయ కంపెనీలు, స్టార్టప్‌లు మరియు విద్యాసంస్థలకు ఆర్థిక సహాయాన్ని అందిస్తుంది

ఇదే తరహాలో భారత అంతరిక్ష పరిశోధనా సంస్థ (ISRO) అంతరిక్ష సాంకేతికత స్టార్టప్‌ల అభివృద్ధిని ప్రోత్సహించేందుకు దేశవ్యాప్తంగా స్పేస్ టెక్నాలజీ ఇంక్యుబేషన్ సెంటర్‌లను (S-TIC) ప్రారంభించింది. స్పేస్ ఎంటర్‌ప్రెన్యూర్‌షిప్ మరియు ఎంటర్‌ప్రైజ్ డెవలప్‌మెంట్ (SEED) ప్రోగ్రామ్ ఔత్సాహిక అంతరిక్ష వ్యాపారవేత్తలకు శిక్షణ, మార్గదర్శకత్వం & నెట్‌వర్కింగ్ అవకాశాలను అందిస్తుంది మరియు వినూత్న అంతరిక్ష సాంకేతిక పరిష్కారాల అభివృద్ధికి మద్దతు ఇస్తుంది. ఇండియన్ ఇన్‌స్టిట్యూట్ ఆఫ్ స్పేస్ సైన్స్ అండ్ టెక్నాలజీ (IIST) స్పేస్ టెక్నాలజీ స్టార్టప్‌ల అభివృద్ధిని ప్రోత్సహించేందుకు ఎంటర్‌ప్రెన్యూర్‌షిప్ డెవలప్‌మెంట్ ప్రోగ్రామ్ (IEDP)ని ప్రారంభించింది. ■

యోజన చందా ఆన్‌లైన్‌లో

భారత ప్రభుత్వ ప్రచురణల విభాగం వారి యోజన, ఇతర పత్రికలకు చందాను ఆన్‌లైన్‌లో చెల్లించవచ్చు. www.Bharathkosh.gov.in వెబ్‌సైట్‌లో Publications'Division వారి linkను క్లిక్ చేసి సూచనలను అనుసరించండి. చెల్లింపులు నెట్ బ్యాంకింగ్, క్రెడిట్ కార్డ్, డెబిట్ కార్డ్ ద్వారా చేయవచ్చు. చందా వివరాలు సంవత్సరానికి రూ. 230/- లు

రిజిష్టర్డ్ పోస్ట్ ద్వారా అందుకోవడానికి సంవత్సర చందా రూ. 434/- మాత్రమే

- సీనియర్ ఎడిటర్

Printing date 1st April 2023
Posting on 2nd & 3rd April 2023
Yojana (Telugu) April 2023

RNI Regd. No.37729/80
Regd.No. HQ/SD/512/2021-23
Magazine Post No. HSD/BD/MP/0001

పబ్లికేషన్స్ డివిజన్ వారి "ఇండియా 2023"

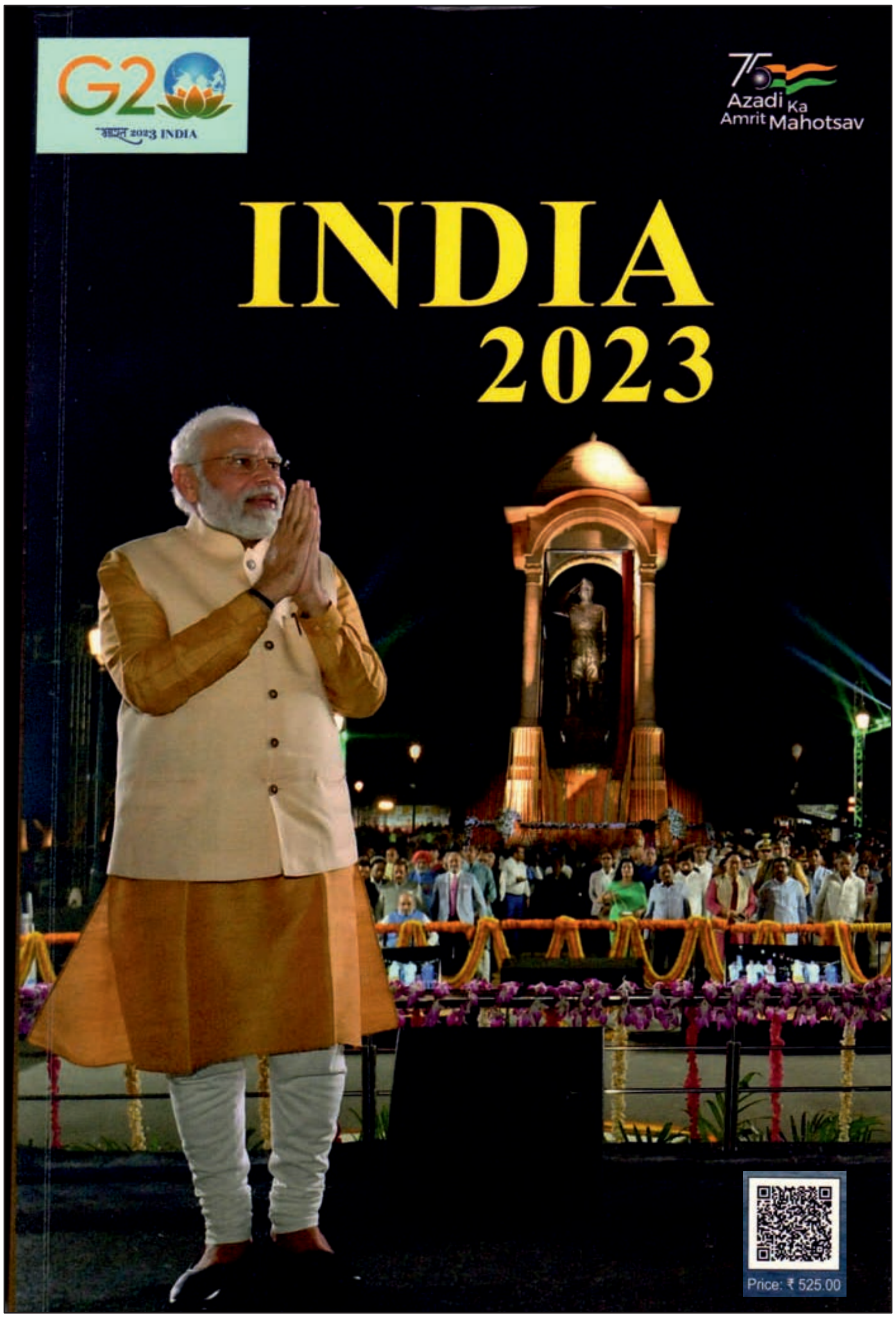

PUBLICATIONS DIVISION
MINISTRY OF INFORMATION AND BROADCASTING
GOVERNMENT OF INDIA

వెల:
రూ. 525/-

ISBN: 978-93-5409-750-8
REF-ENG-OP-203-2022-23

ప్రచురణల విభాగం

ప్రతులకు : సేల్స్ ఎంపోరియం, పబ్లికేషన్స్ డివిజన్, రూమ్ నెం. 204, సిజిఓ టవర్స్, కవాడిగూడ, హైదరాబాద్-500 080. ఫోన్ నెం. 040-27535383.
ఆన్‌లైన్ లో కొనుగోలు చేయడానికి www.bharatkosh.gov.in
website : www.publicationsdivision.nic.in దర్శించండి

Printed & Published by **Smt. Anupama Bhatnagar,** Director General and Head on behalf of the Publications Division, Ministry of I & B, Govt. of India
Published at Yojana (Telugu), 204, 2nd Floor, C.G.O. Towers, Kavadiguda, Hyderabad-500 080. Senior Editor : P. Krishna Vandana, Tel: 040-2955 0352
Printed at Colour Graphics, 3-1-351, Nimboliadda, Kachiguda Station Road, Hyderabad - 500 027.
If Undelivered please return to : Yojana (Telugu), Room No. 204, 2nd Floor, C.G.O. Towers, Kavadiguda, Hyderabad-500 080.